

Vides konsultatīvā padome 2024

Juris Jātnieks

Padomes priekšsēdētājs

15. janvārī 2025

Padomes uzdevumi:

- ▶ 3.1. pārstāvēt sabiedrības intereses sniegt Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministrijai un citām ministrijām priekšlikumus par normatīvo aktu projektiem un politikas plānošanas dokumentu projektiem, kā arī Eiropas Savienības starptautisko tiesību aktu projektiem, kas skar vides politiku;
- ▶ 3.2. informēt sabiedrību par aktualitātēm vides jomā, kā arī veicināt vides jautājumu integrēšanu nozaru politikā.

Padomes tiesības:

- ▶ 4.1. pieprasīt no VARAM un tās padotības iestādēm un citām institūcijām Padomei nepieciešamo informāciju;
- ▶ 4.2. veidot darba grupas, lai sagatavotu Padomes sēdēs izskatāmos jautājumus un dokumentu projektus, un pieaicināt ekspertus - attiecīgās nozares speciālistus;
- ▶ 4.3. uzaicināt uz Padomes sēdēm VARAM un citu institūciju amatpersonas, ekspertus un sabiedrības pārstāvjus;
- ▶ 4.4. pilnvarot VKP pārstāvi paust Padomes viedokli valsts un pašvaldību institūcijās, citās padomēs.
- ▶ 4.5. informēt sabiedrību par aktualitātēm vides jomā.

VKP vērtības un darbs 2024

VKP ir demokrātiska platforma, kur balstoties uz vides NVO profesionālu praksi un Latvijas dabas kapitāla vērtībām, brīvprātīgi tiek **konsolidētas gan vides nozares, gan arī saistīto nozaru organizāciju pozitīvas iniciatīvas, lai pilnveidotu vides politiku**, normatīvos dokumentus un/vai panāktu neatliekamus, vidi saudzējošus risinājumus praksē.

- VKP biedri un vadība strādā brīvprātīgi - komunicē profesionālu, sabiedrības interesēs balstītu viedokli.
- VKP ir galvenais VARAM sociālais partneris sabalansētas vides politikas veidošanā.
- Padomes sēdes ir atklātas un tajās var piedalīties ikviens interesents. Šajā gadā sēdes notikušas **galvenokārt klātienē**.
- VKP sastāvā tiek ievēlētas ne vairāk kā 20 nevalstiskas **vides** nozares organizācijas uz vienu gadu.

VKP sastāvs 2024:

- VKP ievēlētas 20 biedrības un nodibinājumi vides jomā (var līdzdarboties arī citas vides organizācijas, kas nav padomes sastāvā);
- Padomes darba rezultāti atkarīgi no pārstāvju brīvprātīgas iniciatīvas, zināšanām un neatlaidības;
- Padomes sanāksmes protokolē un informāciju mājas lapā uztura mūsu kuratore Ilze Trušinska, VARAM.

- *Priekšsēdētājs: **Juris Jātņieks***, nodibinājums „Teiču dabas fonds”;
- *Priekšsēdētāja vietnieks: **Valts Vilnītis*** „Latvijas Vides pārvaldības asociācija”;
- **Valters Kinna**, biedrība „Zaļā brīvība”;
- **Lelde Eņģele**, nodibinājums „Latvijas Dabas fonds”;
- **Viesturs Ķerus**, biedrība' „Latvijas Ornitoloģijas biedrība”;
- **Alvis Birkovs**, biedrība' „Latvijas Makšķernieku asociācija”;
- **Alise Miļūna**, biedrība' „Dzīvnieku brīvība”
- **Dace Helmane**, “Korporatīvās ilgtspējas un atbildības institūts”;
- **Elīta Kalniņa**, biedrība' „Vides aizsardzības klubs”;
- **Liene Kņaze**, biedrība' “Zero Waste Latvija”;
- **Dace Āriņa**, „Latvijas Atkritumu saimniecības asociācija”;
- **Andis Mizišs**, biedrība' “Vides fakti”;
- **Jānis Rozītis**, nodibinājums „Pasaules Dabas fonds”;
- **Andis Liepa**, nodibinājuma “Ķemeru nacionālā parka fonds”;
- **Ilze Mežniece**, „Permakultūras biedrība”
- **Līgas Brūniņa**, biedrība “Baltijas krasti”
- **Nameda Belmane** biedrība „Ekodizaina kompetences centrs”;
- **Raivis Bahšteins**, biedrība „Bioloģiskās lauksaimniecības asociācija”
- **Kristīna Veidemane**, biedrība' „Baltijas Vides forums”;
- **Anete Pošiva**, biedrība' „Latvijas Botāniķu biedrība”

Paveiktais 2024

- **Notikušas 12 VKP sanāksmes**, divās piedalījusies VARAM ministre I.Bērziņa.
- Papildus tām, 4 tematiskās apspriedes VKP pārstāvjiem ar VARAM ministri, VARAM parlamentāro sekretāri un citiem VARAM vadības pārstāvjiem.
- Divas tikšanās ar Valsts kontroles vadību,
- **Sagatavotas, nosūtītas 18 vēstules.**
  - Resori nosaka arvien īsākus terminus atzinumu un viedokļu sniegšanai, tāpēc daudzkārt esam atbildējuši e-pasta formā. Papildus oficiālajām vēstulēm, nosūtīti vairāk kā **20 atzinumi un priekšlikumi** Pēc triju VKP organizāciju iekļaušanas Klimata un enerģētikas padomē, atzinumus par Latvijas valsts pozīcijām klimata un vides jomā prasa arī KEM ministrija.
  - Vairākas vēstules gatavotas kopā ar citām organizācijām (piem. Latvijas Universitāti) nosūtītas valdībai vai tieši Eiropas Komisijai.
  - **Būtiska loma VKP pārstāvju dalībai Saeimas komisijās!**

Galvenās VKP sanāksmju tēmas

- Dialogs ar VARAM ministri Ingu Bērziņu par aizsargājamo mežu biotopu saglabāšanu, īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un ārpus tām;
- Pesticīdu lietojuma pieaugums Latvijā, cirkulāciju medū, dzeramajā ūdenī, pārtikā un Cilvēka asinsritē - jaunākie monitoringa, pētījumu rezultāti Nepieciešamās rīcības, aizsargjoslas, lai pasargātu vides un sabiedrības veselību;
- Tikšanās ar Valsts vides dienesta pārstāvjiem, lai pārrunātu jautājumus par ūdeņu resursu un kvalitāti, kā arī zemes dziļu pārvaldības pilnveidošanu;
- Ietekmes uz vidi novērtējuma likuma grozījumu TAP publicētās versijas apspriešana;
- Vides konsultatīvās padomes organizāciju ziņojumi par diskusijām un to rezultātiem no Saeimas komisijām, kur esam piedalījušies – informē visu organizāciju pārstāvji, kuri piedalījušies Saeimas komisijās.
- Par VKP organizāciju pārstāvniecību Kopējās lauksaimniecības politikas Stratēģiskā plāna 2023.-2027. gadam Uzraudzības komitejā,

Galvenās VKP sanāksmju tēmas (1)

- **Vides politikas jomas institucionālās un strukturālās pārmaiņas.** VKP dialogs ar VARAM ministri Ingu Bērziņu un VARAM VS, VSV.
- Refleksijas no (Society of ecologic restoration) SER 2024. Kongresa. Tartu (*Liene Brizga Kalniņa*)
- **Nacionālais enerģētikas un klimata plans** – VKP organizāciju vērtējums, iebildumi par dokumentu. Priekšlikumi turpmākajām NVO rīcībām dokumenta pilnveidei nākamajos lēmumu pieņemšanas līmeņos;
- **Par būtiskām ietekmēm uz NATURA 2000 teritorijām, kur netiek ievēroti un uzraudzīti IVN ziņojumos,** VVD un VPVB atzinumos par darbības īstenošanu noteiktie dabas aizsardzības vai hidroloģiskā režīma nosacījumi, (*kopā ar DAP un VVD*)
- Aktuālie VARAM dabas aizsardzības jautājumi, kur nepieciešams dialogs ar Vides konsultatīvo padomi: **Par GNP individuālajiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem,** kas nodoti sabiedriskai apspriešanai. **Par apstiprināto Sugu un biotopu likumu,** par ierobežošanas pasākumiem, vai citiem aspektiem;
- **Par aktuālo ELWIND projekta statusu,**
- **Tikšanās ar Latvijas komercbanku pārstāvjiem, lai pārrunātu par finanšu iespējām un interesēm dabas un vides saglabāšanā;**
- Vides konsultatīvās padomes deleģētā pārstāvja (Maksis Apinis) darbs ES Fondu uzraudzības komitejā šī gada laikā;

Galvenās VKP sanāksmju tēmas (2)

- ▶ **Par Nacionālo enerģētikas un klimata plānu (NEKP) 2021.-2030. gadam** un tā pilnveidošanas iespējām pēc apstiprināšanas MK. Turpmākie soļi Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma aktualizācijai. Nepieciešamās rīcības ZIZIMM sektora emisiju mazināšanai (tikšanās ar KEM vadību);
- ▶ Par dzeramā ūdens ieguvi lielos apjomos, par Liepājas dzeramā ūdens termināli un ūdens eksportu, tā iespējamo ietekmi uz Latvijas dzeramā ūdens resursiem un kvalitāti nākotnē;
- ▶ Vides konsultatīvās padomes pārstāvju tikšanās ar Viedās administrācijas un reģionālās attīstības ministri **Ingu Bērziņu un VARAM struktūru pārstāvjiem; Par nepieciešamību Latvijā noteikt konkrētu platību % procentus no valsts teritorijas dabas aizsardzībai;**
- ▶ Par MK noteikumu projektu "**Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju firīšanas un** padziļināšanas kārtība;(tikšanās ar KEM pārstāvjiem);
- ▶ Par nepieciešamajiem uzlabojumiem **tekstila un to atkritumu šķirošanā, pārstrādē un pārvaldībā** (tikšanās ar KEM pārstāvjiem);
- ▶ **2024. gada nozīmīgākie notikumi, paveiktais darbs dabas aizsardzībā VARAM skatījumā.** VKP loma turpmāk - nākamajā gadā nozares politikas veidošanā.
- ▶ **Par medību nepieciešamību un lielo plēsēju sugu apsaimniekošanu** Latvijas nozīmīgākajās ĪADT, kā arī par stingras aizsardzības režīma (10%) izpratni

Priekšlikumi un iebildumi Latvijas valsts pozīcijām par ES likumdošanas un stratēģiskajiem dokumentiem:

1. ES un tās dalībvalstu nostāju sagatavošanu Apvienoto Nāciju Organizācijas Vides asamblejas sestajai sesijai 2024. gada 26. februāra līdz 1. martam Nairobi, Kenijā.
2. Biocīdu Pastāvīgās komitejas instrukcija;
3. 25.marta ES Vides padomē izskatāmajiem VARAM kompetences jautājumi;
4. Par ES Vides ministru padomes 2024. gada 25. marta sanāksmē izskatāmo jautājumu – viedokļu apmaiņa par Eiropas Komisijas paziņojumu par Eiropas klimata mērķi 2040. gadam”;
5. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes direktīvai, ar ko groza Direktīvu 2008/98/EK par atkritumiem;
6. Priekšlikums Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvai, ar ko attiecībā uz zinātnisko un tehnisko uzdevumu pārdaļīšanu Eiropas Ķīmikāliju aģentūrai groza Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2011/65/ES;
7. Par ES Vides ministru padomes 2024. gada 17. jūnija sanāksmē izskatāmo jautājumu – politikas debates par Eiropas Komisijas publicēto Eiropas Savienības 2040. gada klimata mērķa paziņojumu.”

Priekšlikumi un iebildumi Latvijas valsts pozīcijām par ES likumdošanas un stratēģiskajiem dokumentiem (2):

8. Par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai par plastmasas granulu zudumu novēršanu nolūkā samazināt piesārņotību ar mikroplastmasu.
9. Par Starpvaldību sarunu komitejas piekto sesiju par starptautiski juridiski saistoša instrumenta projektu par plastmasas piesārņojumu, tostarp jūras vidē (INC-5)";
10. Par Padomes secinājumu projektu par gatavošanos Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Līgumslēdzēju pušu konferencei Baku, Azerbaidžānā, 2024. gada 11.-22. novembrī
11. Par Eiropas Savienības Vides ministru padomes 2024. gada 14. oktobra sanāksmē izskatāmajiem jautājumiem.
12. Projekta Pozīcija Nr.1 "par Apvienoto Nāciju Organizācijas Vispārējās konvencijas par klimata pārmaiņām Līgumslēdzēju pušu konferences 29. sesiju un Kioto protokola Līgumslēdzēju pušu sanāksmes 19. sesiju, Parīzes nolīguma Pušu sanāksmes 6. sesijas, kā arī Konvencijai pakļautās izpildinstitūcijas 61. sesiju un Konvencijas Zinātniskās un tehnoloģiskās konsultatīvās padomes 61. sesiju, Baku, Azerbaidžānā, 2024. gada 11.-22. novembrī.

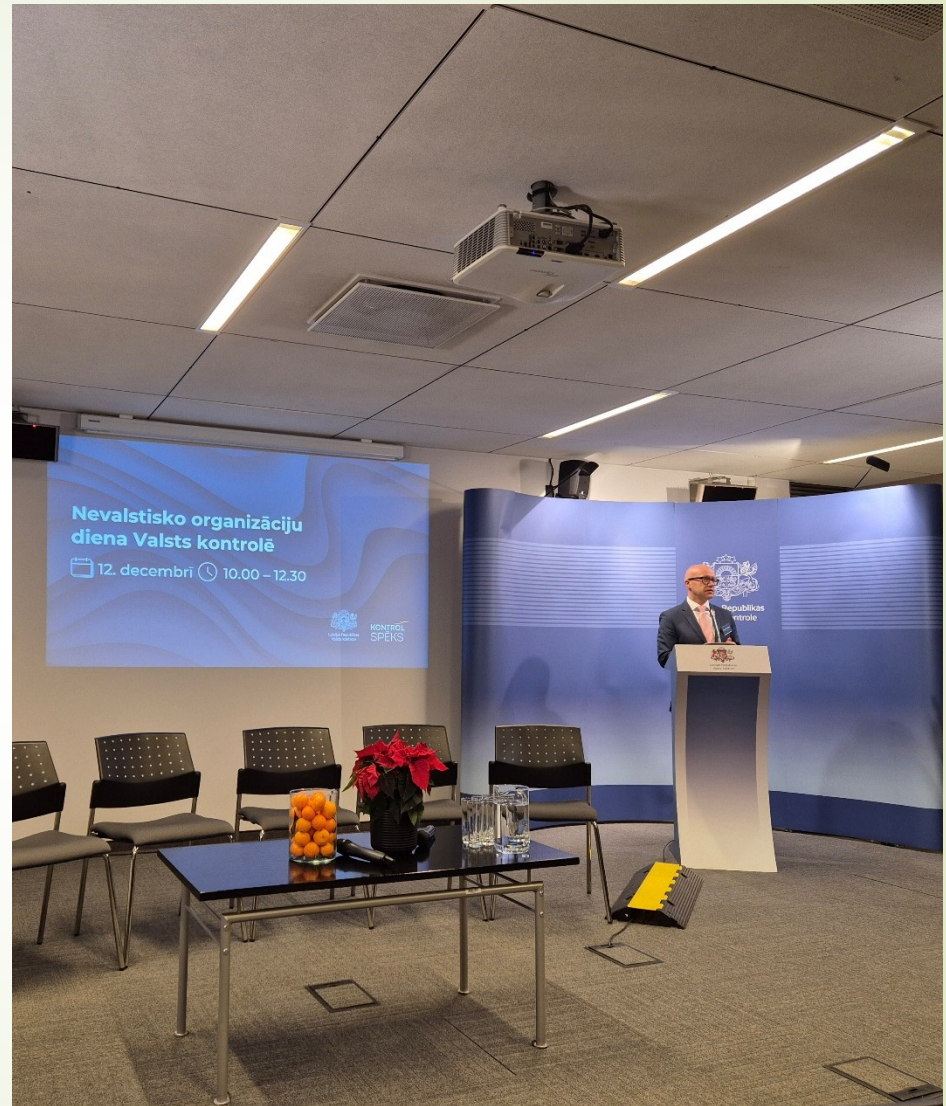
Nozīmīgi 2024 gadā:

- ▶ Profesionāla viedokļu pārstāvība > 40 uzraudzības grupās, komitejās, **Saeimas komisijās, tematiskās darba grupās, forumos**, dialogs ar deputātiem.
- ▶ **Uzturam VKP prasību pēctecību:**
  - ▶ Atkārtoti aktualizējam ūdeņu ekoloģiskās kvalitātes uzraudzību, meliorācijas projektu gaitu, kritiska upju piesārņojuma novēršanu, u.c. (atjaunota ūdeņu darba grupa KEM, atbalsts Gatim Štrausam un Dzelzupei)
  - ▶ Ietekmes uz vidi novērtējums – priekšlikumi likumprojektam, VKP sanāksme par IVN nosacījumu neievērošanu, kontroli ĪADT
  - ▶ Latvijas Pozīcijas, normatīvo aktu projekti tiek rediģēti pēc VKP priekšlikumiem.
  - ▶ 3. gadu sekojam Latvijas KLP Stratēģiskā plāna (KLP SP) un saistīto dokumentu īstenošanai. Kopā ar VARAM DAD iestājamies par bioloģisko lauksaimniecību, aizsargjoslām, ainavu element platībām aramzemēs, u.c. vides prasībām.
  - ▶ Klimata un enerģētikas padome - Klimata likums un Klimata stratēģija.
  - ▶ Sadarbība ar valsts kontroli.
- ▶ Darbojušās VKP tematiskās darba grupas, izveidots VKP sanāksmju plāns

VKP prasību pēctecība - dialogs ar Valsts Kontroli (2 tikšanās)

- Pašvaldību mežu izsaimniekošana.
- Derīgo izrakteņu resursu izsaimniekošana, kontroles tvēruma paplašināšana
- Desmiti miljonu ES un Nacionālo finanšu investēts izpētē, tomēr NATURA2000 tīkls Latvijā netiek atbilstīgi pilnveidots politisku iemeslu dēļ. Turpinās likumdošanas atļauta, valsts apzināta dabas vērtību iznīcināšana.
- Vairākus ES plānošanas periodus vērojama ES fondu un Nacionālo finanšu instrument savstarpēja pretdarbība daudzu miljonu EUR apmērā, piemēram: ūdensteču dabiskošanā no vienas puses un meliorācijā no otras.
- Nesasniegtie Valsts ilgtspējas ziņojuma rādītāji,
- 2027.g iespējama pārkāpuma procedūra, jo netiks sasniegts labs ūdeņu ekoloģiskais stāvoklis ko parādīs Ūdeņu struktūrdirektīva, u.t.t.) un secīgām pārkāpumu procedūrām pret Latviju – soda naudām, kas jāmaksā no mūsu nodokļiem?

VKP darba & tēmu pēctecība - dialogs ar KEM (5 tikšanās)

- 3 Klimata Padomes sanāksmes.
- "Virszemes ūdensobjektu un ostu akvatoriju tīrīšanas un padziļināšanas kārtība";
- NEKP apspriešana 2024. gadā, sekojot tā integrācijai nozaru rīcībpolitikās,

Enerģētikas stratēģijas 2050 projekts apspriests gan Klimata Padomē, gan Zaļās brīvības (Maksis Apinis) rīkotajā diskusijā.

VKP darba & tēmu pēctecība – Ūdeņu pārvaldība!

- Atjaunota ūdeņu darba grupa pie KEM,
- Dzelzupes piemērs,
- Eimuru polderis, u.c.

Dzelzupe!

VKP darba & tēmu pēctecība – Meži, biotopi, N2000, skaitīšana, kompensācijas

- VKP organizāciju loma Darba grupā Kompensāciju noteikšanai mežu īpašniekiem par dabas aizsardzības ierobežojumiem
- Mežu konsultatīva padome
- VKP organizāciju un VARAM & DAP dialogs par dabas skaitīšanu un N2000 paplašināšanu.

- ▶ Latvijā legāli un **apzināti iznīcināti > 10 000 ha ES nozīmes mežu biotopu, un >5000 ha zālāji**, valsts ambīcija NATURA 2000 teritoriju tīkla pilnveidošanā tikai ~12 % saglabājot priekšpēdējo vietu ES. **Pozitīvi, ka apstiprinātas 75 jaunas teritorijas!!!**
- ▶ **Vides aizsardzība tiek pretnostatīta tautsaimniecības izaugsmei**, it īpaši ZM politikas jomās, maldinot Saeimu un sabiedrību, jo vairumā ES valstu, kur ir ievērojami lielāks aizsargājamo dabas teritoriju NATURA 2000 platības %, kā Latvijā, ir arī augstāka ekonomiskā labklājība.
- ▶ **Pesticīdi** Latvijas zemē, ūdeņos, augos, bitēs, dzīvniekos, pārtikā un **cilvēku asinsritē**. VARAM darba grupa strādāja visu 2022 gadu – nepanākot uzlabojumus likumdošanā un praksē. 2023.g. beigās praktiski visos putekšņu paraugos (LBB) konstatēti AAL un atliekvielas. VKP prasība ministriem grupas darbu atjaunot, nav ņemta vērā.
- ▶ **Ūdeņu ekoloģiskais stāvoklis** un pārvaldība – politiskā apziņa uzlabojas, ceram, ka tai sekos reālas izmaiņas dokumentos un Dabā.
- ▶ Nepietiekams atbalsts Biol. Lauksaimniecībai Kopējās Lauksaimniecības Politikas Stratēģiskajā plāna finanšu instrumentos, novedis pie **BLA platību samazināšanās pirmo reizi kopš esam ES!** Šogad **ZM centās situāciju labot**, bet bioloģiskās ne dzīvnieku izcelsmes pārtikas Latvijā kritiski trūkst.

“Vecās un jaunās sāpes” videi un sabiedrībai, jeb **NElietas**

- **Uzturēt NVO motivāciju VKP un iniciatīvu Dabas un Vides aizsardzībā,**
- **Atbalsts VARAM IZ «Par priekšlikumiem kompensāciju nodrošināšanai par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās un iespējamajiem finanšu avotiem kompensāciju segšanai», pieņemts MK 15.10.2024.**
- **Iesaistīties likuma grozījumu "Par kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās,**
- **Sekot ūdeņu pārvaldības normatīvu izmaiņām, prasot atbildību par daudzu upju un citu ūdeņu ekosistēmu legālu, apzinātu degradāciju,**
- **Turpināt atbalstīt ES "Zaļā kursa mērķus", atspēkojot sabiedrības veselībai un labklājībai kaitīgos maldus, Klimata Padomē, KLP SP uzraudzības komitejā, Mežu Padomē, Ainavu pārvaldības padomē, Saeimas komisijās, u.c. forumos, darba grupās.**
- **Sekot informācijai un uzturēt VKP prasības AAL lietojuma samazināšanā un bioloģiskā augu valsts produktu īpatsvara palielināšanā pārtikā.**
- **Sekot, iesaistīties Nacionālā dabas atjaunošanas plāna izstrādē,**
- **Atbalstīt ātrāku pāreju uz atjaunīgiem energoresursiem, vienlaikus īstenojot optimizētu, pilnvērtīgu IVN procedūru, kur tas attiecināms.**
- **Uzturēt VKP prasības, priekšlikumus atkritumu neradīšanā,**
- **Sniegt informāciju un sadarboties ar Valsts kontroli un Tiesībsargu.**

Akcenti un izaicinājumi 2025

Gaidāmās izmaiņas VKP darbā 2025.

1. Ar 2024. gada 1. jūliju vides aizsardzības politikas izstrāde un pārraudzība tika nodota Klimata un enerģētikas ministrijai.
2. 2025. gadā plānotas izmaiņas VKP nosaukumā un secīgi arī darbības jomas tvērumā. Saeimā iesniegtas KEM sagatavotas un VARAM saskaņotas izmaiņas Vides aizsardzības likumā 14.pantā kur noteikta VKP darbība. Līdz grozījumu apstiprināšanai Saeimā, Vides aizsardzības likumā un MK noteikumos spēkā VKP esošais juridiskais statuss un jomas tvērums. Provizoriski līdz – 02.06.2025. (?)
VKP darbība un ar to saistītās procedūras paliek nemainīgas.

**Paldies par mūsu kopīgo
darbu Dabas saglabāšanā!**

juris.jatnieks@gmail.com